

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibvs Cvram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorvm, 1609

De Scientia Necessaria Pastoribvs. Quaestio loco Proemii tractata, Qua
Necessitas Scientiæ Ostenditvr, & operis intentio declaratur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

DE SCIENTIA NECESSA-
RIA PASTORIBVS.

QVAESTIO

LOCO PROEMII
TRACTATA, QVA NECESSI-

TAS SCIENTIÆ OSTENDITVR,
& operis intentio declaratur.

AN, ET QVAE SCIENTIA RE-
quiratur in Sacerdotibus suscipienti-
bus curam animarum?

VM sit ars artium, regi-
men animarum, nemo sa-
piens dubitare potest eos,
qui curæ præficiuntur, do-
ctos esse debere, ne, si cæ-
cus cæcum ducat, ambo
in foueam cadant. Confirmant id abundè
sacræ literæ. Labia sacerdotis custodiunt sci- *Malach. 2.*
entiam, & legem requirent ex ore eius, & in
alio loco. Quia scientiam repulisti, ego te re- *Osce. 4.*
pellam, ne Sacerdotio fungaris mihi. Cui
sententiæ testimonium illa Saluatoris ver-
ba perhibent. Si lumen quod in te est, te- *Matth. 6.*
nebræ sunt, ipsæ tenebræ, quantæ erunt?
Quare breuibus declarandum de scientiæ ne-
cessitate in Sacerdotibus, & Pastoribus ani-
marum

A marum

DE SCIENTIA

marum. Ante resolutionem perpendendum, in duplici statu esse Sacerdotes. Quidam solum ordinantur ad celebrandum missas: Alij præficiuntur populo, pro regimine animarum.

Prima Conclusio generalis. Qui accipit dignitatem Ecclesiasticam, vel officium, aut beneficium, tenetur habere sufficientem scientiam ad exercendum ea, quæ illi dignitati, officio, aut beneficio incumbunt. Ratio huius conclusionis evidens est. Actus enim humanus benè fieri non potest sine recta ratione, quæ est regula dirigens: Ratio autem non dirigitur nisi per scientiam. Qui ergo caret scientia debita eorum, quæ operatur, temerarius est, si officia & munera assumat, quibus satisfacere nequit. Lex enim prohibet ne quis artem, quam ignorat exerceat, cap. Non est sine culpa. de regulis iuris in 6. Ad quod facit illud S. Gregorij cap. Non est putanda, 1. quæst. 1. §. Quisquis Sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad utilitatem adipisci desiderat, prius vires suas cum eo, quod est subiturus, onere metiatur: ut si impar est, abstineat, & ad id cum metu, etiam, cui se sufficere existimat, accedat. Hanc conclusionem docent S. Thomas 1. 2. quæst. 76. artic. 2. S. Antonin. 2. part. tit. 3. capit. 6. §. 4. Adrian. quodlib. 10. arric. 3. litera G. H. Petrus de Soto de institutione Sacerdotum, lect. 2. Panormit. in cap. Venerabilis de præbend.

NECESSARIA PASTOR.

bend. Innocent. in capit. Cum in cunctis. de elect. Nauarr. in cap. Inter verba. II. quæst. 3. 1. conclus. num. 18. & in Manuali confessariorum, capit. 25. num. 133. & alij alibi. Ex dictis, Magistralis illa regula colligitur, vt Nauarr. d. cap. Inter verba, testatur. Illum mortiferè peccare, qui se ingerit loco, personis, aut factis, in quibus se mortiferè peccaturum probabiliter credit. Quia qui amat periculum, peribit in illo.

Secunda Conclusio. Contra imperiti vulgi sententiam. Certum est non requiri tantam eruditionem in eo, qui fit simplex presbyter ad celebrandum tantum; quanta in suscipiente curam animarum exigitur. Ratio est clara ex distinctis officijs & muneribus, longè enim maiores sunt functiones Pastoris, qui non solum celebrare, sed populum instruere & confessiones audire tenetur, quàm Sacerdotis, qui tantum ad sacrificandum assumitur. Hanc tradunt Dominicus de S. Geminiano & Imolens: ab eo citatus in cap. Ei cui. in 6. de præbend. his verbis. Potest enim quis esse bonus sacerdos, & tamen non aptus ad curam; Philippus Francus ibidem, Petrus de Soto loc. citat. Nauarrus de pœnitentia dict. 6. cap. 1. §. Caueat. num. 19. & alij alibi.

Tertia Conclusio. Vt quis idoneus sit simplex Sacerdos sine cura, debet scire legere, cantare, & construere, verba illius idioma-

DE SCIENTIA

tis in quo celebraturus est, iuxta Gloss. Pa-
normitan. & alios in Clementina. 1. de con-
cessione præbendæ, imò videntur sufficere
duo posteriora, legere & construere, secun-
dum Dominicum in cap. Si pauper. de præ-
bend. in 6. cui consentit Nauarr. in d. §. Ca-
ueat. Hæc conclusio est dilatanda, vt etiam
sciat mediocriter intelligere, & congruè la-
tinè loqui, quod etiam verbum construere
innuit. Nam quis benè nouit construere,
qui non intelligit, nec congruè loquitur?
Ad hæc talis etiam debet scire explicitè my-
steria fidei in symbolo, & exactius doctri-
nam Christianam laicis, iuxta Innocent. cap.
Firmiter. de summa Trinitat. Quæ confir-
mantur ex dictis à concilio Tridentino sess.
23. cap. 4. de Reformat. Debet etiam Sacer-
dos callere materiam, formam, & modum
conficiendi sacramentum Eucharistiæ, in
cuius ministerio versatur, nec non etiam cæ-
remonias missæ, & defectus occurrentes in
missa, & probè nouisse recitare horas cano-
nicas. Quæ omnia constant satis ex prima
conclusione. Quia sine dictis, Sacerdos sim-
plex non potest suum officium rectè exerce-
re. Notandum tamen ex Innocent. in d. cap.
Firmiter. & Dominico in d. cap. Si pauper.
quod minor eruditio videtur sufficere, ad Sa-
cerdotium in paupere, qui non habet, vt stu-
dia profequatur, aut non est ingenio expedi-
to donatus.

Quarta

NECESSARIA PASTOR.

Quarta Conclusio. Qua & quanta eruditione præditi esse debeant, qui ad beneficia promouentur, arbitrio iudicis prudentis relinquitur, vt tradunt Bernardus Diaz in praxi canonica, cap. 18. Martinus Nauarr. in Relect. cap. Si quando. de rescriptis, exceptione 14. Iacobus Menochius de arbitrarijs iudicium quæstionibus libr. 2. casu 425. num. 8. & alij alibi. Iudex autem arbitrabitur, quæ sit sufficiens eruditio; pro personarum, beneficiorum, dignitatum, ordinumque qualitate & locorum, nec non temporum varietate, facta comparatione ad canonum mentem, & Doctorum auctoritatem. Quia arbitraria quæ dantur iudicibus, intelliguntur concedi secundum mentem legis, & arbitrium intellectus rationis, vt ostendit latè Andræas Barbatius cap. 1. de constitut. num. 167. Alia enim requiritur in eo cognitio, qui promouetur ad dignitatem, quæ habet iurisdictionem in foro contentioso; Alia in eo, qui præest in iudicio conscientie; Alia in eo, qui apud rusticos curam exercet: & alia in rectore ciuitatis, vbi contractus varij exercentur, & sic de reliquis.

Quinta Conclusio. Sacerdos curatus scire debet ea, quæ spectant ad integritatem, & vsum sacramentorum, maximè Baptismi, Eucharistie, Pœnitentie, Extremæ vnctionis, Matrimonij. Quia in horum administratione frequens est, & digna administratio, sine recta

DE SCIENTIA

cognitione consistere nequit. Confirmationis & Ordinis scientia, Episcopum concernit.

Sexta Conclusio. Sacerdos qui audiendis confessionibus præficitur, debet habere scientiam iudiciariam; probatur de pœnit. d. 6. §. Caueat spiritualis Iudex, vt sicut non commisit crimen nequitiae; ita non careat munere scientiae. Oportet, vt sciat cognoscere, quicquid debet iudicare. Iudiciaria enim potestas hoc postulat, vt quod debet iudicare, discernat.

Septima Conclusio. Hæc scientia, vt sit sufficiens, tanta esse debet, vt Confessarius discernere valeat, quæ peccata communiter mortalia, & quæ venialia ex genere: quæ grauiora, & quæ leuiora; quæ circumstantiæ necessariò, confitendæ, tam ratione peccati, quàm peccatoris: quibus peccatis annexa sit excommunicatio: quæ peccata sint reseruata, ad quæ sua potestas non extenditur: An peccator teneatur ad restitutionem: an sit in damnationis statu, quem relinquere nolit: & si clericos audit, debet etiam nouisse casus, in quibus communiter irregularitas incurritur: Vel debet saltem scire dubitare in ijs, quæ mediocriter eruditi intelligunt, vt consulat peritiores, quomodo agendum in casu, de quo dubitat. Hæc conclusio elicitur ex S. Thoma, Bonauent. & Alberto in 4. sentent. d. 17. S. Antonino 3. part. tit. 17. cap. 16. §. 1. & 2. Turcremata de pœnit. d. 1. can. Quem pœnitet. num.

NECESSARIA PASTOR.

37. & de pœnitent. d. 6. can. Qui autem. num.
1. & eam ponunt Caietan. in summa verb.
Confessori necessaria. Aurea Armilla in verb.
Confessor. & omnibus clarius Nauarr. in d. 5.
Caueat. & in Manuali confessoriorum, cap. 4.
à num. 8. & alij alibi. Probatum etiam con-
clusio, ratione petita ex prima conclusione.
Vnusquisque nouisse debet id, quod sibi ne-
cessarium est ad suum munus & officium re-
ctè exercendum, cap. Non est sine culpa, de
regul. iuris libro 6. At dicta omnia sunt ne-
cessaria cognitu ad hoc, vt Confessarius re-
ctè suo munere fungatur. Ergo, &c. Hinc in-
fero cum Nauarro in Manuali Confessario-
rum, cap. d. num. 12. Quod confessarius,
qui non nouit discernere in quibus casibus
possit, aut non possit absoluerè, neque diffe-
rentiam inter maiorem & minorem excom-
municationem, vel ignorat peccata morta-
lia communia, aut simplicem fornicatio-
nem, aut voluntatem deliberatam ad peccan-
dum mortaliter, esse peccatum mortale: vel
quamcunque superbiam, iram, inuidiam,
aut gulam existimat esse mortalem, vel circa
dubios contractus saltem dubitare minimè
nouit, non excusatur à peccato, quantalibet
bona vita, conscientia, & ingenio naturali
fulgeat.

Octaua Conclusio. Qui confessarios ignaros,
& nescientes prædicta præficit, instituit, vel
institutos tolerat, si sua interest grauius pec-

A 4 cat, vt

DE SCIENTIA

cat, vt in specie Albertus loco citato tradit, quem S. Antonin. Bonauent. Turrecremata, & Nauar. sequuntur locis citatis. Ex hac conclusione & alijs infertur, quam in malo statu sint, qui beneficia curata possident, & vicarios sine delectu ponunt, etiam simplicissimos, sine omni notabili eruditione, non quærentes, quis doctior sit: sed quis minore mercede inferuiat: oues exponentes periculo luporum, & discrimini salutis.

Nona Conclusio. Ex S. Antonino & Nauarro. Confessarius imperitus in tribus casibus potest excusari. *Primus*, quando confitens est sibi sufficiens ad significandum suorum peccatorum grauitatem, & rectam habet conscientiam. *Secundus*, quando confitentes sunt personæ spirituales, solitæ sæpè confiteri, & vt plurimum non habent nisi peccata venialia. *Tertius*, quando pœnitens est in articulo mortis, & non est alius, qui possit ipsius audire confessiones præter illum. Hic dubium semel motum soluendum. An Episcopus, aut etiam Pontifex possit dispensare, vt illiteratus & insufficiens eruditione, regat animas, & audiat confessiones ad tempus, donec se digniorem reddat. Respondetur nequaquam: Quia nec Pontifex nec Episcopus potest dispensare, vt id fiat; cùm sit contra ius diuinum, & naturale, vt ex supra dictis patet, & vergat in interitum animarum, & dispensans grauissimè peccaret, auctoritatem & consensum præbendo

NECESSARIA PASTOR,

bendo alienis peccatis, iuxta notata à Gloss.
cap. I. de officio delegati.

Decima Conclusio. Ex Nauarro. Sufficiens aliquando potest esse confessarius in vno loco, qui non est in alio, exempli gratia, apud Rusticos & simplices, ruri, qui non est in aliqua ciuitate, vbi sunt multi mercatores, & & subtiliores ingenio, & in malitia plus exercitati ad palliandum vsuras, vel illicitos contractus.

Vndecima Conclusio. Præter superiorem scientiam, quæ confessario necessaria vt iudici, requiritur etiam scientia medicinalis, qua possit mederi animæ ægrotanti ex cap. Omnis vtriusque sexus, §. Sacerdos, de pœnitentijs & remiss. vbi docetur confessarium talem esse debere, vt more periti medici, possit superfundere vinum & oleum vulneribus sauciati. Ad idem facit illud S. Gregorij in Pastoralis. Quis nesciat cogitationum vulnera occultiora esse, vulneribus viscerum, & tamen hi, qui nequaquam spiritualia præcepta cognouerunt, cordis se medicos profiteri nõ metuunt, dum qui pigmentorum vim nesciunt, videri medici carnis erubescunt.

Hæc autem scientia talis esse debet, vt valeat oleo diuinæ misericordiæ, vel vino diuinæ iustitiæ impœnitentem emollire, desperantem erigere, pusillanimum confortare, aut saltem ad meliorem confessarium mittere, iuxta Caietani doctrinam loco cit. Cui astipulatur.

A 5

§. Qui-

DE SCIENTIA

§. Quibus cognitio cap. i. de pœnit. d. 6. Quibus cognitio, inquit, adfit beneuolus, paratus erigere, & secum onus portare, & post pauca, semper cum iuuet leniendo, consolando, spem promittendo, & cum fuerit opus, etiam increpando. Ad hoc opus ritè perficiendum faciunt pij libri, quales sunt Institutio Christianæ pietatis R. P. Francisci Costeri; Methodus confessionis, libri Guilhelmi Peraldi Episcopi Lugdunen. de virtutibus & vitijs, & alij, qui præscribunt modos proficiendi in virtutibus, & remedia contra peccata.

Duodecima Conclusio. Pastor, qui non solum audiendis confessionibus, sed etiam concionibus præest, debet etiam scire doctrinam fidei, & morum communem, & necessariam populo: quoniam hæc doctrina maximè spectat ad officium & munus pastoris. Hanc haurire poterit ex Concilio Trident. quod articulos fidei circa mysteria, in canones clarissimè reducit: & ex Catechismo eiusdem Concilij, nec non ex homilijs Sanctorum Patrum, & concionibus Doctorum. Ad quam materiam etiam magnoperè conducit, Catechismus maior R. P. Petri Canisij. Ex omnibus prædictis colligitur, opus esse assiduo studio, & labore ad hoc, vt quis cum fructu animarum saluti inuigilet, nec torpendum esse otio eis, qui suæ & subditorum vocationi satisfacere cupiunt.

Vt itaque sufficientem & necessariam doctrinam

NECESSARIA PASTOR.

Strinam ante oculos habeant rudiores pastores; & qui animabus suam operam impendunt, in audiendis confessionibus, hanc facilem instructionem in eorum utilitatem collegimus, quam facili labore compræhendere, & minimo ære comparare poterunt. Doctiores & peritiores remittimus ad auctores, vnde pro rudioribus nostra desumpta sunt.

Diuidimus autem Enchiridion in quinque partes, vt materiam necessariam conclusionibus iam positis insinuatam, breuissimè complectamur.

Prima pars, de Sacramentis tractabit.

Secunda, de peccatis in genere, eorum circumstantijs, distinctione venialium & mortalium, vitijs capitalibus, & filiabus eorum.

Tertia, de præceptis Decalogi, & Ecclesiæ, in qua parte etiam, quando præceptum Non furaberis explicatur, materia restitutionis, & contractuum, quæ latissima est, prout breuis introductionis forma patitur, subiungitur.

Quarta, de iustitia, & iniustitia Clericorum in ordine ad beneficia Ecclesiastica.

Quinta, de censuris Ecclesiasticis & Irregularitate.

PRIMA